

Boeiende natuurontwikkeling op het Kennemerstrand

Strand vol verrassingen

Op het Kennemerstrand bij IJmuiden vinden we de hoogste concentratie aan bijzondere natuurwaarden die het Nationaal Park Zuid-Kennemerland rijk is. Wat te denken van soorten als dodemansvingers, stippelzegge, oorsilene, zeekool, kwelderknikmos, duinstinkzwam, bontbekplevier, zwerfende heidelibel en kleine parelmoervlinder? Dit alles en nog veel meer komt voor in een gebied ter grootte van enkele tientallen hectaren, waar zeereep, jonge duintjes, strandvlakte, slufter en zeedorpenlandschap in elkaar overgaan. Het is het enige stukje aangroei kust tussen Hoek van Holland en Texel, een afstand van zo'n honderd kilometer.

BEWOGEN GESCHIEDENIS

Het ontstaan van het Kennemerstrand heeft indirect te maken met de opbloei van de Amsterdamse haven in de Gouden Eeuw. Toen de haven steeds moeilijker bereikbaar werd als gevolg van verzanding van de Zuiderzee, werd in het begin van de negentiende eeuw het tachtig kilometer lange Groot Noordhollandsch kanaal richting Den Helder gegraven. Al snel werd duidelijk dat dit kanaal vanwege zijn grote lengte en geringe breedte niet voldeed. Daarom werd uiteindelijk besloten tot het graven van het Noordzeekanaal door 'Holland op zijn smalst'. Aan de monding ervan werd IJmuiden gesticht, compleet met haven, sluisen en pieren. In de jaren zestig van de vorige eeuw zijn de pieren verlengd tot bijna vier kilometer in zee. Als gevolg van de verlenging en de zeestroming van zuid naar noord langs de kust ontstond ten zuiden van de Zuidpier een enorme strandvlakte van een kilometer breed. Hier waaiden jonge duintjes op die begroeid raakten met biestarwegras en zee-wolfsmelk. Behalve de natuur kreeg ook de gemeente Velsen oog voor het gebied. Er werden allerlei plannen gemaakt om het strand te 'ontwikkelen'. Zo is er onder andere sprake geweest van een overdekt golfslagblad en van een landingsplaats voor hovercrafts. Uiteindelijk werd eind vorige eeuw gekozen voor het graven van een superluxe jachthaven, de aanleg van een boulevard met hotels en een gegraven recreatieplas, het Kennemermeer. Rond het meer werd een zanddijk aangelegd, en in het uiterste zuiden werd, als compensatie voor het natuurverlies, een klein natuurgebied geprojecteerd.

FANTASTISCHE ONTWIKKELING

Tot genoegen en verrassing van veel natuurliefhebbers maakte de natuur dankbaar gebruik van de nieuw geboden mogelijkheden. In de nieuwe zeereep vestigde zich de grootste Nederlandse groeiplaats van zeevenkel! Maar ook zeelathyrus en brandpastinaak en paddestoelen als de duinveldridderzwam. Op tal van plaatsen zijn er overgangen naar het steeds zeldzamer wordende zeedorpenlandschap, met daarin toppers als bitterkruidbremraap (veel) en zandtulpje. Op de blauwe zeedistels foerageren talrijke heivlinders, nota bene aan het strand!

De afgesnoerde strandvlakte rondom het Kennemermeer heeft zich ontwikkeld tot een primaire duinvallei. Hier vinden we de knobbies-associatie, met behalve de naamgevende soort, onder andere ook parnassia, groenknolorchis, moeraswespenorchis, armbloemige waterbies, geelhartje, slanke

Het Kennemerstrand en het Kennemermeer liggen iets ten zuiden van de pier bij IJmuiden. LUCHTFOTO: PAUL PARIS LES IMAGES

Onder: Het Kennemerstrand is een ideale pleisterplaats voor grote sterns en andere doortrekkende vogels. Inzet links: Dit bontbekpleviertje deed een poging om te broeden tussen de badgasten op het Kennemerstrand. VOGELFOTO'S: FRITS VAN DAALEN

gentiaan en vleeskleurige orchis. Dit zijn allemaal soorten die in de aangrenzende duinen, door een eeuw lang waterwinning, zo goed als verdwenen zijn en pas weer op Texel voorkomen. Door de stopzetting van de waterwinning, eind vorige eeuw, is de kalkrijke kwel weer goed op gang gekomen waardoor deze soorten zich hier konden vestigen. Overige zeldzaamheden zijn galigaan, kwispelgerst en kleverige ogentroost. Voor vogels is het gebied van belang voor baardmannetje, blauwborst en roodborsttapuit (broedend), draaihals, visarend en grauwe franjepoot (pleisterend) en bokje, sneeuwgorst en smelleken (overwinterend). Bijzondere insecten zijn kleine parelmoervlinder en zwerfende heidelibel. De zandhagedis is hier ook waargenomen.

Ten zuiden van de afgesnoerde strandvlakte bevindt zich de zogenoemde slufte, waar de zee af en toe naar binnen stroomt. Dit is het meest zilte deel van het Kennemerstrand, waar allerlei soorten zoutplanten zijn opgedoken, die voorheen niet eens in de regio voorkwamen! Als voorbeeld noemen we kwelderzegge, schorrezoutgras en Engels slijkgras. Daarnaast zorgde de kalkrijke kwel voor de vestiging van dodemansvingers, een zeer zeldzame scherm-bloemige, en stippelzegge. De laatste soort is in heel noordwest Europa uiterst zeldzaam. Ook het voorkomen van het zeldzame klein boomglanswier, op het natte strand, is heel bijzonder. In de zomer is het moeilijk om niet op een van de tienduizenden jonge rugstreeppadjes te stappen. De broedende bontbekplevier wordt beschermd door een vrijwilliger die hier speciaal de gehele zomer aanwezig is.

ONZEKERE TOEKOMST

Vanwege al deze bijzondere natuurwaarden is het gebied door het rijk aangemeld voor de Habitatrichtlijn. De gemeente Velsen heeft er echter politiek en financieel belang bij dat het gebied economisch ontwikkeld wordt, bijvoorbeeld door de aanleg van een tweede ontsluitingsweg en bebouwing. Zij wordt hierin gesteund door de provincie Noord-Holland. De gemeente weigert het Kennemerstrand zodanig te beheren dat de aanwezige natuurwaarden in stand worden gehouden. Initiatieven van natuurverenigingen om het gebied vrijwillig te beheren, worden door de gemeente gedwarsboemd. Daarom is het gebied nu al grotendeels dichtgegroeid met duindoorns en struikwilgen.

In 2006 zal het in juni op het vrij toegankelijke Kennemerstrand weer paars zien van de rietorchissen. Geniet ervan zolang het nog kan! Zoals onze voormalige streekgenoot Jac. P. Thijsse in 1943 schreef in het

prachtige boekje *Onze duinen*: "Zorg vooral ook er bij te zijn, wanneer zoo'n vallei ontstaat en begroeid raakt naarmate de verzotting vordert."

Jaco Diemeer en Niko Buiten doen veldbiologisch onderzoek op het Kennemerstrand.

De blauwe zeedistel floreert op de zeereep. FOTO: FRITS VAN DALEN
Inzet boven: de slanke gentiaan bloeit in de nazomer. FOTO: JACO DIEMEER

Zeevenkel groeit massaal in de zeereep.
Inzet rechts: de dodelijke dodemansvingers in volle glorie.
FOTO'S: JACO DIEMEER

